

Warszawa, dnia 3 czerwca 2020 r.

Minister
Spraw Zagranicznych

DPT.2702.8.2020/2

Pan
Stanisław Trociuk
Zastępca Rzecznika Praw Obywatelskich

Szanowny Panie Rzeczniku,

W odpowiedzi na pismo nr VII.531.16.2020.CW w sprawie Pana poszkodowanego w wyniku ataku wojskowego sił lotniczych Stanów Zjednoczonych Ameryki na port w Hajfong w Wietnamie w 1972 r. uprzejmie informuję, co następuje:

Z informacji, jakimi dysponuje Ministerstwo Spraw Zagranicznych (MSZ) wynika, że w związku ze zbombardowaniem statku MS Conrad przez siły zbrojne Stanów Zjednoczonych – w dniu 20 grudnia 1972 roku notą dyplomatyczną przekazany został stronie amerykańskiej protest dotyczący tego ataku. W nocie tej podkreślono bezprawność ww. działań. W odpowiedzi, w nocie z dnia 30 grudnia 1972 roku, strona amerykańska wyraziła ubolewanie z powodu incydentu wskazując, że zniszczenie polskiego statku nastąpiło przez przypadek wskutek działań militarnych sił zbrojnych USA prowadzonych zgodnie z prawem międzynarodowym.

Polska nie wystąpiła wówczas z roszczeniami międzypaństwowymi wobec Stanów Zjednoczonych. Natomiast rodziny poszkodowanych podjęły działania w celu dochodzenia odszkodowania na drodze cywilno-prawnej w sądach amerykańskich i bezpośrednio od władz amerykańskich. W 1997 r. strona polska podjęła starania mające na celu zbadanie sytuacji prawnej sprawy w zakresie możliwości uzyskania odszkodowań przez osoby, które ucierpiały w ataku i rodziny ofiar.

W odpowiedzi na zapytanie Ambasady RP w Waszyngtonie o możliwość uzyskania odszkodowania dla obywateli polskich poszkodowanych w ww. incydencie strona amerykańska poinformowała, że dochodzenie roszczeń nie miaoby podstaw prawnych ze względu na wcześniejsze rozstrzygnięcia sądów amerykańskich w podobnych sprawach oraz dwuletni okres przedawnienia tego typu roszczeń.

W odniesieniu do przywoływanych w piśmie Pana Rzecznika instrumentów oraz norm z zakresu ochrony praw człowieka należy zwrócić uwagę na kwestie, które w przekazanej MSZ analizie nie zostały podjęte, a które mają istotne znaczenie prawne dla rozpatrywanej sprawy. W szczególności należy podkreślić, że zbombardowanie statku MS Conrad przez siły zbrojne Stanów Zjednoczonych nastąpiło w trakcie trwającego konfliktu zbrojnego. Międzynarodowy Trybunał Sprawiedliwości w opinii doradczej sprawie legalności użycia lub groźby użycia broni jądrowej stwierdził:

„Zasadniczo, prawo do bycia niepozbawionym arbitralnie życia znajduje zastosowanie również w czasie działań wojennych. Niemniej, test co stanowi arbitralne pozbawienie życia powinien być ustalony na podstawie mającego zastosowanie *lex specialis* tj. przez prawo mające zastosowanie w konfliktach zbrojnych, które jest ustanowione, aby regulować sposób prowadzenia działań wojennych” .

Trybunał rozwinął przedmiotową tezę w opinii doradczej w sprawie prawnych konsekwencji budowy muru na palestyńskich terytoriach okupowanych, gdzie wskazał:

„Jeśli chodzi o relację pomiędzy międzynarodowym prawem humanitarnym (MPH) a międzynarodowym prawem praw człowieka (MPPC) istnieją zatem trzy możliwe sytuacje: niektóre prawa mogą być wyłącznie przedmiotem MPH; inne mogą być wyłącznie przedmiotem MPPC; wreszcie inne mogą być przedmiotem obu tych gałęzi prawa międzynarodowego. (...) Trybunał będzie musiał wziąć pod uwagę obie gałęzie prawa międzynarodowego, w szczególności MPPC oraz jako *lex specialis* MPH” .

Podobnie w sprawie Hassan przeciwko Zjednoczonemu Królestwu Europejski Trybunał Praw Człowieka zauważył: „nawet w trakcie międzynarodowego konfliktu zbrojnego, gwarancje wynikające z Konwencji [o ochronie praw człowieka i podstawowych wolności] nadal obowiązują, niemniej są interpretowane w kontekście postanowień międzynarodowego prawa

humanitarnego. Z powodu współistnienia gwarancji przewidzianych przez międzynarodowe prawo humanitarne oraz przez Konwencję w czasie konfliktu zbrojnego, podstawy dla dozwolonego pozbawienia wolności (...) powinny być dostosowane, w możliwie największym stopniu, do brania jeńców wojennych oraz przetrzymywania cywilów, którzy stanowią zagrożenie dla bezpieczeństwa na podstawie Trzeciej i Czwartek Konwencji Genewskiej” .

W rezultacie analiza, czy nastąpiło naruszenie instrumentów międzynarodowego prawa praw człowieka, gdyby one formalnie miały zastosowanie do omawianego przypadku (co jak wskazuje się w piśmie Pana Rzecznika nie miało miejsca), wymagałaby w pierwszej kolejności posiadania szczegółowej wiedzy nt. wszystkich okoliczności tego bombardowania, które może wpływać na jego ocenę prawną z perspektywy MPH.

Mając na względzie powyższe należy stwierdzić, że przeprowadzenie dogłębnej oceny prawnej wydarzenia, które miało miejsce niemal 50 lat temu w braku pełnej wiedzy nt. szczegółowych uwarunkowań i stanu faktycznego omawianego bombardowania, w tym postępowania strony wietnamskiej, nie jest możliwe. Z tego względu, MSZ nie przewiduje w chwili obecnej ponownego podnoszenia ww. kwestii na poziomie rządowym.

Z poważaniem,

Piotr Wawrzyk
Sekretarz Stanu

/podpisano elektronicznie podpisem kwalifikowanym/